

MALMÖ HÖGSKOLA
Hälsa och samhälle

SVERIGE vs. ITALIEN

EN KOMPARATIV STUDIE AV TVÅ LÄNDERS FRAMTIDA SOCIALARBETARE

JIMMY PETTERSSON

Examensarbete
SA 1008
Socionomprogrammet, MK
Maj 2007

Malmö Högskola
Hälsa och samhälle
20506 Malmö
e-post: postmaster@hs.mah.se

SVERIGE vs. ITALIEN

EN KOMPARATIV STUDIE AV TVÅ LÄNDERS FRAMTIDA SOCIALARBETARE

JIMMY PETTERSSON

Pettersson, J. *Sverige vs. Italien*. En komparativ studie av två länders framtida socialarbetare. Examensarbete i socialt arbete 10 poäng. Malmö Högskola: Hälsa och samhälle, enheten för Socialt Arbete, 2007. *Sweden vs. Italy. A comparative study of two different countries future socialworkers*. Degree project in socialwork at Malmö University, 2007.

I detta examensarbete så ville jag undersöka hur de kommande socialarbetarna i två olika klasser i två olika delar av Europa ser på utbildningen, framtiden och på den kommande yrkesrollen. Jag ville utöver detta även försöka ta reda på vem det är som läser till socialarbetare och vilka anledningarna till att man gör det kan tänkas vara. Kortfattat så ville jag undersöka de eventuella likheterna samt olikheterna mellan studenterna i de två olika undersökta klasserna. Resultatet var bland annat att båda grupperna har ungefär samma anledning till varför man läser till socialarbetare, nämligen för att arbeta med människor. Detta samtidigt som man har en relativt olik social bakgrund. Men det kanske mest häpnadsväckande resultatet som framkom var att den italienska studenten känner sig mer förberedd inför den kommande yrkesrollen samtidigt som man även ansåg sig vara mer nöjd med utbildningen som helhet.

Nyckelord: Enkätundersökning, framtidstro, Italien, jämförelse, socialarbetare, utbildning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	5
1.1 Bakgrund	6
2. SYFTE.	7
2.1 Frågeställningar	8
3. METOD	9
3.1 Annan forskning om Italien	10
3.2 Distributionen av enkäten	11
3.3 Enkäten som sådan	13
3.4 Enkätens begränsningar	15
3.5 Respondentens integritet	15
3.6 Reliabilitet och validitet	16
3.7 Bearbetning och analys av enkätundersökningen	17
4. ITALIENSK ÖVERSIKT	18
4.1 Socionomutbildningen i dagens Italien kontra den svenska	19
4.2 Den italienska statens historia	23
4.3 Den tredje sektorn	24
5. RESULTAT AV ENKÄTEN	26
6. ANALYS OCH DISKUSSION	38
7. SAMMANFATTNING	41
7.1 Slutdiskussion	42
8. REFERENSER	45
8.1 Litteratur	45
8.2 Artiklar	45
8.3 Internetkällor	45
8.4 Övriga källor	46
BILAGOR	

TABELL- OCH FIGURÖVERSIKT

TABELLER

- Tabell 1. Respondentens ålder (Sverige)
- Tabell 2. Respondentens ålder (Italien)
- Tabell 3. Social bakgrundstillhörighet (Italien)
- Tabell 4. Social bakgrundstillhörighet (Sverige)
- Tabell 5. Utbildningsnivå på föräldrarna (Sverige)
- Tabell 6. Utbildningsnivå på föräldrarna (Italien)
- Tabell 7. Är du aktiv inom någon frivillig organisation (Sverige)
- Tabell 8. Är du aktiv inom någon frivillig organisation (Italien)
- Tabell 9. Spelade utbildningens innehåll roll i valet av denna (Sverige)
- Tabell 10. Om ja. Vilken roll spelade den då (Sverige)
- Tabell 11. Spelade utbildningens innehåll roll i valet av denna (Italien)
- Tabell 12. Om ja. Vilken roll spelade den då (Italien)
- Tabell 13. Känner du dig förberedd för din kommande yrkesroll (Italien)
- Tabell 14. Känner du dig förberedd för din kommande yrkesroll (Sverige)

FIGURER

- Figur 1. Respondentens kön (Italien)
- Figur 2. Respondentens kön (Sverige)
- Figur 3. Den huvudsakliga orsaken till varför man valde utbildningen (Sverige)
- Figur 4. Den huvudsakliga orsaken till varför man valde utbildningen (Italien)
- Figur 5. Hur nöjd är man med utbildningen (Italien)
- Figur 6. Hur nöjd är man med utbildningen (Sverige)
- Figur 7. Hänger svaret på den föregående frågan samman med vad man lärt dig på utbildningen (Italien)
- Figur 8. Hänger svaret på den föregående frågan samman med vad man lärt dig på utbildningen (Sverige)

1. INLEDNING

Det första man som oinsatt svensk tänker på när man talar om Italien är väl kanske oftast; fotboll, pizza, pasta, påven och Pavarotti fast kanske inte nödvändigtvis i den exakta ordningen. På senare år så har måhända även Silvio Berlusconi gjort sig ett namn i många svenskars medvetande i och med sin, med italienska mått mätt, långa tid som landets minst sagt skandalomsusande premiärminister. Även nu när han inte längre styr landet så fortsätter han ändå att skapa rubriker. I det, i skrivandets stund, allra senaste uttalandet som vållade stor debatt i Italien så påstod han bland annat att det i Italien inte existerade några fattiga människor utan att dessa helt enkelt var ett påhitt av de italienska kommunisterna! Detta för att de skulle vinna sympatier för sin politik och på så vis få flera röster i kommande val.

Har man som svensk någon gång varit i Italien och talat med landets innevånare så har man kanske också fått en uppfattning om hur osannolikt viktig politiken verkar vara för gemene man och hur den lyckas genomsyra i stort sett varenda litet samtal som förs. Det är knappt att man kan gå in i en affär utan att hamna i en politisk diskussion med någon. På vissa torg i Milano samlas många av stadens gamla män enbart för att högljutt och vilt gestikulerande prata om olika aktuella politiska frågor. Till och med populärkulturen är fylld av politik. Musiken i radion och på den populära tv-kanalen MTV är fullproppad med politiska sånger om en det ena en det andra. Detta är kanske inte så konstigt i ett land som haft det minst sagt politiskt turbulent under en herrans många år. Med flera av dess tidigare högsta politiker i rättstvister för korruption samtidigt som vissa andra flytt landet! Men för en svensk som är van vid att folk i allmänhet tiger när någon frågar vilket parti de röstade på i det senaste riksdagsvalet eller vad de anser i ett specifikt politiskt fråg för att på så vis undvika onödiga konfrontationer så ter sig detta italienska sätt att hela tiden frivilligt omge sig av dessa politiska diskussioner en smula annorlunda.

Thomas Lappalainen gör i sin bok *Italien* (1999) en intressant liknelse mellan Sverige och Italien vad gäller den på senare år turbulenta italienska politiken som kan vara till hjälp för att, som svensk, förstå omfattningen av den politiska krisen som drabbade Italien under 90-talet och som än idag är högst relevant:

Överfört till Sverige är det som om socialdemokraterna och moderaterna skulle förlora så mycket i trovärdighet att de slog igen och lade ned partierna. Och Ingvar Carlsson, Göran Persson, Carl Bildt, Mona Sahlin [...] etc. skulle börja betraktas som simpla tjuvar. En del av dem hamna i fängelse, en del fly landet samtidigt som en rad Wallenbergare och Gyllenhammare inom näringslivet skulle begå självmord. (s. 55)

När jag själv tidigare pratat med en del italienska studenter som läser political science (ungefär som statsvetenskap) på universitet i Italien så har de hela tiden velat veta mer om det svenska politiska systemet som de nästan ser som något utav en utopi utan några som helst skavanker eller avvigsidor. Eller som en av de uttryckte det vid ett tillfälle: *"It must be wonderful to live in Sweden"* (intervju med student) Jag har å andra sidan försökt påpeka de stora förändringarna som skett i Sverige och vår välfärdspolitik under de senaste årtiondena och istället velat veta mer om deras, för mig intressanta, italienska system. Denna nyfikenhet hos mig angående det komplexa italienska samhället i samband med mycket annat ligger således till grund för denna uppsats.

1.1 Bakgrund

När jag under höstterminen 2006 studerade i Nederländerna på *Hogeschool van Arnheim en Nijmegen* i ett av Malmö Högskolas olika Erasmus-utbyten så kom jag i kontakt med ett flertal andra socionomstuderande från olika delar av Europa och för den delen även andra delar av världen. I samtal med dessa så framkom det ofta vilka stora skillnader det är mellan de olika utbildningarna och vilka människor som läser dem och vad deras eventuella syften med detta kan tänkas vara. Att skillnaderna var så pass stora som de faktiskt är inom Europa var väl det som förbryllade mig allra mest. Detta särskilt med tanke på den numera relativt långtgående Bologna-processen och dess grundtanke som ju snarare ämnar till att unifiera utbildningarna i Europa för att på så vis öka mobiliteten mellan de olika universiteten. Ett land som särskilt fascinerade mig under dessa samtal med mina medstudenter var Italien. De som väljer att studera till socionom där kan räkna med en relativt osäker framtid. Framförallt då arbetsmarknaden ser relativt svår ut. Detta då många jobb bara är i projektform under ett par månader i taget och där man hela tiden lever med en ovisshet om ens anställning kommer att förlängas eller inte. Om och/eller när man väl får ett arbete så får man sedan räkna med att arbeta sex dagar i veckan med mycket obetald övertid och för att överhuvudtaget

klara sig ekonomiskt många gånger ha åtminstone två olika tjänster. Detta då lönerna är relativt låga samtidigt som övergången till Euron inneburit betydligt ökade levnadsomkostnader för landets innevånare.

Hur kommer det sig då i ett land som Italien att man trots dessa fakta ändå väljer att utbilda sig till en profession med en så pass osäker framtid, både vad gäller rent arbetsmarknadsmässigt och ekonomiskt? Vad är drivkraften bakom detta val att utbilda sig inom det sociala arbetsområdet och kan dessa drivkrafter eventuellt kopplas till det samhälle och den direkta omgivningen man befinner sig i? Robert Putnam menar i sin bok *Den fungerande demokratin* (1996) att en av grundpelarna i just det italienska samhället är medborgarnas stora samhällsengagemang i dess olika instanser. En av hans slutsatser är till och med att en lyckad demokrati och dess olika samhällsliga instanser är starkt sammanlänkat med huruvida dess medborgare är agerande och aktiva människor. Inte bara inom den politiska eller samhällsliga sektorn utan även om man som medborgare är engagerade inom olika idrottsföreningar, sångköror och/eller andra liknande frivilliga sammanslutningar. Kan detta eventuellt spela någon roll vad gäller den italienska studentens val av framtida karriär? Kan det vara så att den italienska socionomstudenten till skillnad från den svenske är en mer aktiv människa i det samhällsliga livet utanför skolans och det sociala arbetets värld? Detta är en del av de frågor som jag hoppas kunna finna svar på genom denna uppsats.

2. SYFTE

Syftet med denna uppsats är således att försöka undersöka de eventuella olikheter (och för den delen även likheterna) som existerar mellan den svenske och den italienske socionomstudenten. Jag vill förutom detta även se om man som socionomstuderande inom två snart (genom Bologna processen) jämförbara europeiska utbildningar på två olika universitet i helt skilda delar av Europa har olika, eller för den delen ett liknande, synsätt på det kommande yrket och på den pågående utbildningen. Jag vill också se om motiven till varför man utbildar sig inom just det sociala arbetets sfär skiljer sig åt mellan de två olika

studentgrupperna. Kan möjligtvis den egna sociala bakgrunden spela någon roll i valet av utbildning? En annan aspekt som är av intresse är självfallet könsfördelningen. Ser den likadan ut i de två olika länderna eller kan det möjligen vara så att det är än färre killar som utbildar sig inom socialt arbete i Italien då yrket fortfarande verkar dras med låga löner. Något som ju många gånger fortfarande är signifikant för de kvinnodominerande sektorerna. Detta samtidigt som jag vill undersöka om det eventuellt kan ligga någon sanning i Putnams resonemang om den aktive medborgarens utökade samhällsengagemang och om detta i sådana fall kan appliceras på studenterna i den här undersökningen. Är den italienska studenten en mer samhällsengagerad medborgare och eventuellt en större altruist än den svenska? Kan detta eventuellt vara en delförklaring till varför man valt den utbildningen man valt?

Kortfattat skulle man kunna säga att jag här i uppsatsen vill göra en komparativ studie av socionomutbildningarna i de två länderna men framförallt så är det en komparativ studie av studenterna på dessa utbildningar i Italien och Sverige. För att detta överhuvudtaget skall kunna genomföras så har jag nedan sammanställt några frågeställningar som kommer vara stommen i uppsatsens undersökning.

2.1 Frågeställningar

Den huvudsakliga frågeställningen och det kanske egentliga syftet med uppsatsen skulle man alltså kunna sammanfatta till att jag vill veta om det finns någon - och i så fall vad skillnaden är mellan den italienska och den svenska socionomstudenten. Ordningen som frågeställningarna presenteras i är av mindre vikt utan det är snarare summan av kardemumman som är av intresse i själva uppsatsen och framförallt i den senare analysen av materialet.

* Vilka är de egentligen som läser till socialarbetare?

Vilken social bakgrund har de? Vilka möjligheter har man att överhuvudtaget läsa på universitetet? Kan det eventuellt vara så att man i den svenska utbildningen finner fler studenter med arbetarklassbakgrund än i den italienska då den svenska utbildningen är gratis och således öppen för alla?

* Vad gör man på fritiden?

Det vill säga är man aktiv inom någon frivillig organisation, någon förening eller eventuellt inom någon kyrklig verksamhet? Kan det vara så att det ligger någonting i Putnams resonemang om det starka italienska frivilliga samhällsengagemanget och är detta i sådana fall applicerbart även i detta sammanhang?

* Spelade själva innehållet i utbildningen någon roll i valet av den?

Är det en stor skillnad mellan de italienska och de svenska svaren och mellan innehållet i de två olika utbildningarna? Är utbildningarna överhuvudtaget ens jämförbara vad gäller innehållet? Har man efter att ha genomgått utbildningen samma grundförutsättningar inför det kommande sociala arbetet?

* Vilken/vilka bakomliggande orsaker finns det till att man valt den utbildningen man valt och vilka framtidsvisioner har man?

Var ser man sig själv om tio år? Skiljer sig motiven åt mellan studenterna i de två olika länderna och om så är fallet vad kan då detta tänkas bero på?

* Bland de övriga sakerna jag vill undersöka är hur könsfördelningen ser ut i de två klasserna och om åldern på studenterna skiljer sig åt. Samtidigt vill jag försöka utröna vad en eventuell skillnad inom dessa två områden kan tänkas bero på.

3. METOD

För att kunna göra denna jämförelse så har jag utarbetat en enkät med ett antal frågor som jag sedan alltså delat ut till studenter vid två olika universitet. Det svenska frågeformuläret delades ut till en socionomstuderandeklass som befinner sig på den sjunde och tillika sista terminen vid Malmö Högskola. Det italienska formuläret delades även den ut till studenter som var inne på sin sista termin, deras sjätte. Dessa studenter gick på Università degli Studi di Milano. Att undersökningen begränsats till endast en klass vid varje universitet har att göra med en relativt ny omorganisering på Università degli Studi di Milano som lett till att man numera endast antar en klass med socionomstudenter per termin. Således valde jag att endast använda mig av en klass även vid Malmö Högskola. Detta då klasserna är i stort sett lika stora och på så vis blir också materialet någorlunda

jämförbart. Den klass som undersöktes i Sverige var den med den mångkulturella inriktningen. Detta av den enkla anledningen att det var den klassen vid Malmö Högskola som jag hade lättast att få tag i informanterna till. Denna tidssparande aspekt ansågs nödvändig då arbetet i övrigt (särskilt den italienska delen) drog ut avsevärt på tiden. Många skribenter inom metodikens område (Svensson & Starrin, 1996; Rosengren & Arvidson, 2002; Trost, 1994) talar ofta just om begränsningar man som forskare tvingas göra av olika anledningar och en av dessa är just tiden. Tid är ju som bekant pengar och som forskare har man inte alla gånger gott om just den varan.

Då jag själv är en del av denna klass har jag dock valt att själv avstå från deltagande. Detta då min egen medverkan skulle kunna ses som forskningsetiskt olämpligt. Den enda frågan som inkluderar mig själv är den inledande frågan om respondentens könstillhörighet. Detta för att på så vis få en så pass rättvis bild som möjligt av könsfördelningen inom klasserna. Denna fråga är heller inte påverkingsbar på något sätt så därför ansåg jag det heller inte olämpligt för mig att svara på den. Fördelarna med en korrekt bild av könsfördelningen ansågs således av undertecknad väga tyngre än en eventuell diskussion om den egna inblandningens lämplighet.

3.1 Annan forskning om Italien

Men för att kunna jämföra dessa två länder krävs det även en viss förförståelse av Italien och det italienska systemet, skolan och samhället i stort. Således kommer det i ett senare kapitel att finnas en italiensk översikt. Att göra denna översikt i dagsläget visade sig dock vara lättare sagt än gjort. Detta då Italien är ett land som minst sagt varit politiskt och socialt turbulent under många, många år.¹ Litteraturen som finns tillgänglig om det italienska samhället blir snabbt förlegad och är således många gånger inte särskilt användbar i följande uppsats. Lyckligtvis så har jag flertalet kontakter i Italien som studerar på fakulteten för *Political science* som kunnat hjälpa mig på vägen. Dels genom intervjuer med dem och dels genom att hjälpa mig orientera mig i den uppsjö av italiensk litteratur och forskning som existerar på området. Viss litteratur och artiklar har på så vis kunnat studeras och dessa kommer att nämnas senare i detta arbete. Men

¹ I skrivande stund har landets premiärminister Romano Prodi just avgått efter en omröstning i landets senat som gick emot hans personliga övertygelse.

huvuddelen av informationen i denna uppsats kommer ändå från vissa nyckelinformanter och från mina intervjuer och informella samtal med dessa och med andra studenter som är verksamma i och omkring universiteten.

En bok som redan nämnts och som varit till stor användning i uppsatsen är Robert Putnams *Den fungerande demokratin* (1996). Den är av särskilt stort intresse då han faktiskt var på plats i Italien när regionaliseringen av landet startade och han har sedan följt dess utveckling fram till dags dato. Pasquale Cricentis doktorsavhandling *Mellan privilegier och fattigdom* (2000) har även den varit till viss hjälp för att få ett så brett helhetsperspektiv som möjligt av den italienska staten och framförallt dess välfärdssystem och socialpolitik. Tomas Lappalainens redan nämnda bok *Italien* (1999) har även den varit till stor nytta. Kanske inte att det alla gånger märks i uppsatsen men dess mer skönlitterära karaktär har underlättat mitt arbete med att sätta mig in i Italien som land och i förståelsen av hur detta land faktiskt fungerar i realiteten.

Vad gäller de olika utbildningssystemen så har jag inte kunnat finna någon forskning och/eller litteratur på vare sig svenska eller engelska. I dessa avsnitt är det snarare mina intervjuer och/eller informella samtal med studenter i Italien tillsammans med mina egna observationer som ligger till grund. Då dessa skett under en längre tid och ibland under mindre ordnade former så kommer mina hänvisningar till dessa inte innehålla några direkta hänvisningar till särskilda datum och/eller platser utan bara till kort och gott, intervju med student.

Inte heller någon tidigare jämförelse av studenterna och deras mål, motivation och eventuella framtidsvisioner et cetera i de två länderna har jag kunnat finna i mina eftersökningar.

3.2 Distributionen av enkäten

Den svenska enkäten delades ut till studenterna under en föreläsning vid Malmö Högskola med obligatorisk närvaro. Detta för att på bästa sätt minimera ett eventuellt externt bortfall. De allra flesta svarade på den och lämnade tillbaka den senare samma dag medan ett fåtal valde att lämna tillbaka den ifylld vid ett senare tillfälle. Enligt en klasslista som tillhandahållits mig av Malmö Högskola så skulle den mångkulturella inriktningen ha 33 elever registrerade på kursen. Av dessa 33

så visade det sig att åtminstone två (men troligtvis flera) av studenterna redan hade avslutat studierna. Detta då de fått andra kurser och uppsatser tillgodoräknade. Det innebar att det maximalt kunde bli 30 respondenter. Detta då även undertecknad, som diskuterats ovan, valde att inte svara på enkäten. Av dessa 30 potentiella respondenter fick jag slutligen tag i 26 som valde att svara på enkäten. Detta innebär alltså att ungefär 87 % av de tilltänkta respondenterna faktiskt medverkar i undersökningen. En siffra som är klart över den gräns på cirka 75 - 80 % som bland annat Rosengren och Arvidson (2002) talar om som ett måste för en studies trovärdighet.

Även den italienska enkäten delades ut vid ett i deras utbildning obligatoriskt tillfälle, en muntlig tentamen. Vid denna befann sig 24 av de sammanlagt 28 potentiella respondenterna och samtliga dessa valde att medverka i undersökningen genom att svara på enkäten. Detta innebär att cirka 86 % av de italienska studenterna svarade på enkäten och således lever även den upp till det tidigare nämnda kravet på cirka 75 – 80 %.

Med andra ord så kan vi konstatera att det som inom forskningsmetodik kallas för externt bortfall (Rosengren och Arvidson, 2002; Trost 1994) är så pass marginellt att materialet på den punkten håller för en vidare analys.

Undersökningens representativitet är med andra ord inte hotat av det externa bortfallet. En annan sak som kan hota representativiteten är ett eventuellt stort internt bortfall. Detta innebär kortfattat att respondenterna missar att svara på vissa frågor i enkäten eller självmant väljer att utelämna ett svar på någon specifik fråga (Rosengren och Arvidson, 2002). I den här undersökningen har detta skett till allra största del på frågan om respondentens ålder. En viss del av skulden för detta har sannolikt med själva utformandet av enkäten att göra och således är jag som dess författare ansvarig för detta. Det visade sig att flera inte visste om de skulle svara med sin ålder i siffror eller med året de var födda. Detta kan ha lett till att de valt att vänta med den och sedan slutligen helt enkelt glömt bort den. I vissa andra fall verkar frågan ha varit känslig och svaret har därmed uteblivit. En annan sak som vållade förbryllade blickar var den tredje frågan om den egna sociala bakgrunden. Detta skedde dock uteslutande vid den italienska delen av undersökningen. I Italien menar man att den uppdelningen som de givna svarsalternativen till frågan visade på var aktuell för 25 – 30 år sedan men

knappast i dagsläget. Detta kan man även se i, och ha i åtanke vid, den senare analysen av enkäten på just den frågan. Nästan alla italienska studenter har svarat samma sak medan det i den svenska klassen var en betydligt större spridning på svaren.

Dessa interna bortfall hade kunnat undvikas genom att jag som ansvarig för insamlandet av enkäterna kunde ha gjort en snabb kontroll av dessa när de återlämnades. Men då jag ansåg att respondenternas integritet kunde hotas om jag genast började bläddra i deras svar så valde jag helt enkelt att lägga dessa i en hög för en senare kontroll. Så här med facit i hand kan vi konstatera att det sannolikt hade varit bättre för studien som helhet om jag hade gjort denna snabba genombläddring och samtidigt förklarat syftet med den för respondenterna. En annan fråga som fick en del internt bortfall var den avslutande öppna och tillika ostrukturerade frågan. Denna ansågs av vissa vara alldeles för svår att svara på i dagsläget medan andra tyckte det var en känslig fråga av olika personliga anledningar.

3.3 Enkäten som sådan

Den enkäten som delades ut i Italien var översatt till italienska och den, precis som den svenska finns att läsa som bilagor i slutet av denna uppsats. Den svenska som bilaga 1 och den italienska som bilaga 2. De allra flesta frågorna i enkäterna kunde besvaras genom att ringa in ett av flera angivna svarsalternativ och var med forskningsmetodisk terminologi av en standardiserad och tillika strukturerad karaktär (Rosengren & Arvidson, 2002). Den avslutande frågan var dock av en något mer öppen karaktär och krävde således att respondenten själv skrev ned en del av sina egna tankar och funderingar. Detta kallas inom den forskningsmetodiska terminologin för ostrukturerade frågor. Två böcker som varit till stor hjälp i utformandet av dessa enkäter är Jan Trosts *Enkätboken* (1994) samt Karl Erik Rosengrens och Peter Arvidsons *Sociologisk metodik* (2002).

Något som den uppmärksamme läsaren kanske upptäcker vid jämförelsen av de två blanketterna är att den italienska studenten på den fjärde frågan har ett mer alternativ att välja på än den svenska. Detta hör samman med hur deras utbildningssystem ser ut. Vid sammanställningen av blanketterna har dock de två första alternativen räknats som jämställda med det första alternativet på den

svenska frågans motsvarighet. Detta då dessa två utbildningsnivåer innebär att man har lägre utbildningsnivå än gymnasiet som är den första punkten på den svenska enkäten. I sammanställningen samt resultatredovisningen så lades även de två olika föräldrarnas utbildningsnivå samman för att enklare kunna överskåda dessa och bearbeta materialet.

Jag har även testat enkäten på andra studenter och bitt om deras åsikt om den och även detta har visat sig vara till stor hjälp i dess utformande. Även denna uppsats handledare har sett enkäten och kommit med fruktbara påpekanden om den. Utöver dessa enkäter så har jag även genomfört en del intervjuer och informella samtal med ett flertal olika italienska studenter. Detta för att på så vis få en så bred bild av ämnet som möjligt. Jag har med andra ord först och främst utarbetat en kvantitativ enkät som sedan kompletterats med en småskalig kvalitativ undersökning. Holme och Solvang skriver i sin bok *Forskningsmetodik* (1997) att man med fördel kan kombinera de två olika metoderna för att på så vis uppnå bästa möjliga resultat. Eller som de själva uttrycker det:

”Både det kvalitativa och det kvantitativa angreppssättet är inriktade på att ge en bättre förståelse av det samhälle vi lever i och hur enskilda människor, grupper och institutioner handlar och påverkar varandra” (s. 76).

Att jag främst valt att inrikta mig på den kvantitativa undersökningsmodellen har flera förklaringar. En av dessa, som samtidigt även är den mest relevanta, är språket. Då flertalet av studenterna i Milano inte behärskar engelska (och min italienska inte är tillräckligt bra för djupgående intervjuer) så var jag helt enkelt tvungen att använda mig av en enkät med givna svarsalternativ för att på så vis överhuvudtaget kunna bearbeta materialet. En annan signifikant orsak är att jag vill undersöka grupperna med studenter som sådana och inte som individer. En kvantitativ studie lämpar sig således bäst då man med hjälp av denna kan säga något om den grupp som urvalet gäller samtidigt som den kan vara till hjälp genom att göra ett tvärsnitt av det studerade ämnet för att på så vis kunna göra säkra jämförelser (Holme och Solvang, 1997).

3.4 Enkätens begränsningar

Självfallet är jag medveten om begränsningarna i mitt material då antalet studenter som undersökts inte är påfallande högt. Jag menar heller inte att resultatet i den här uppsatsen är en fast eller för den delen säker sanning utan mitt resultat kan snarare ses som en idé om hur det ser ut på just de två skolorna (eller i de två klasserna) som jag har undersökt eller för den delen som en inledning till en större och mer omfattande undersökning på området. Trost skriver att ju större urval man har desto större är chansen att utfallet skall vara representativt för det man undersöker. Men han tillägger samtidigt att man många gånger som forskare tvingas begränsa sig av olika anledningar och att det heller inte alla gånger är nödvändigt med så hög precision som ett större urval ger (1994). Även Rosengren och Arvidson menar att ett stort antal respondenter inte nödvändigtvis ger ett bättre resultat utan ansvaret för ett intressant forskningsresultat snarare ligger hos forskaren och hur denna bearbetar det insamlade materialet (2002).

En annan sak som bör diskuteras under denna rubrik är vissa saker som kunde ha gjorts bättre och/eller annorlunda. En av dessa som upptäcktes först under bearbetningen med materialet var fråga 7. Då denna var en följdfråga om man svarade ja på den föregående frågan så borde inmatningen av materialet i datorn ha gjorts annorlunda så att de två respondenterna som svarade nekande på fråga 6 inte kom med i resultatet. Detta har givetvis påverkat siffrorna till viss del och gett svaret en något annorlunda karaktär. Men glädjande i felet är ju att det endast var två respondenter i den svenska delen av undersökningen som det gick snett med inmatningen av. Samma misstag begicks vid inmatningen av svaren på fråga 11 i den svenska delen. Denna gång var det dock bara en respondents svar som matades in på ett inkorrekt sätt och slutsiffrornas felmarginal blir således än mindre.

3.5 Respondentens integritet

Studenternas anonymitet försäkrades av undertecknad vid de olika tillfällena som enkäterna delades ut och tillika fylldes i. En ifylld enkät från studenten innebär således att samtycke givits av den samme. Samtidigt med detta så meddelades de även om att enkäterna efter den kommande analysen skulle komma att destrueras. Således kunde de förhoppningsvis svara på frågorna under mer avslappnade former då det visste att allting skulle skötas konfidentiellt och inga specifika svar

kunde spåras tillbaka till dem som individer. De meddelades även samtidigt om syftet med enkäten och undersökningen som helhet för att på så vis veta vad deras svar skulle komma att användas till. Att meddela respondenterna om dessa saker menar Rosengren och Arvidson (2002) inte bara är nödvändigt ur ett forskningsetiskt perspektiv utan det ökar även tillförlitligheten i respondenternas svar. Detta då man som respondent svarar med större precision om man vet vad det är man bidrar till genom sina svar och varför.

3.6 Reliabilitet och validitet

Trost skriver (1994) att man traditionellt menar att en undersökning har reliabilitet om den är stabil och inte är utsatt för slumpmässiga inflytanden. Något som även Rosengren och Arvidson poängterar (2002). Utöver detta så skiljer Trost sedan på fyra olika komponenter; kongruens, precision, objektivitet och konstans. Den första av dessa är särskilt viktig vid enkätundersökningar menar han då frågorna bör vara likartade och tillsammans ge en så bred bild av det undersökta ämnet som möjligt (1994). Då frågorna i min enkät följer detta ovan beskrivna mönstret så menar jag således att detta krav är uppfyllt. Precisionsaspekten vid en enkätundersökning hänger i mångt och mycket samman med hur själva utformningen av enkäten ser ut. Ju lättare det är för respondenten att fylla i svaren desto större precision (Trost, 1994). Då man i den enkät som användes för denna undersökning på alla frågor utom en kunde svara genom att ringa in ett eller flera av de givna svarsalternativen så menar jag att även detta krav är uppfyllt. Även Rosengren och Arvidson talar om fördelen med en enkät som är lätt att förstå för läsaren och således även är lätt att fylla i (2002).

Då det i den här uppsatsen gäller en skriven enkät med givna svar så menar jag att även objektiviteten är uppfyllt. Detta då min tolkning av materialet blir likvärdigt tack vare de från början redan givna svarsalternativen. Den strukturerade formen ger inget utrymme för alltför subjektiva utsvävningar hos vare sig respondenten eller mig som forskare. Vad gäller konstansen så kan man väl säga att den till viss del är uppfyllt. Trost menar att det inte ska spela någon roll om man svarar på enkäten den ena dagen eller den andra (1994). I den här uppsatsens enkät så kan vi ana att svaren möjligen hade varit annorlunda om de tillfrågats tidigare under utbildningens gång eller i ett ännu senare skede. Det skulle även kunna vara skillnad på om man svara tidigt på morgonen eller senare på eftermiddagen. Detta

då man som respondent kan vara morgontrött eller vid det senare tillfället bara helt enkelt vilja hem fort efter en lång dag i skolan. Således är detta också det allra svåraste kravet att uppfylla enligt undertecknad. Trots den tänkbara möjlighet att detta kan ha inträffat så menar jag ändå att enkäten som helhet uppfyller kraven för reliabilitet.

När det sedan kommer till validiteten så menar Trost (1994) och även Rosengren och Arvidson (2002) att undersökningen måste mäta det som den ursprungligen är avsedd att mäta. I det här fallet så menar jag att även detta krav är uppfyllt. Frågorna och de angivna svarsalternativen har en klar koppling till det som i uppsatsen ämnas undersökas. För att få reda på respondentens anledning till varför man valt att utbilda sig till socialarbetare (som är en av uppsatsens stora frågor) så frågas denna om sina skäl till detta. På samma sätt frågas respondenten om den egna sociala bakgrunden och föräldrarnas utbildningsnivå et cetera. Allt för att få reda på de faktorer som jag ämnar undersöka för att göra jämförelsen mellan de två grupperna med studenter. Man kan mycket väl tänka sig att respondenten svarar såsom de förväntas svara. Man anpassar sitt svar för att på sätt och vis passa in i undersökningen på ett tillfredställande sätt. Även detta kan undvikas genom att redogöra för respondenterna om undersökningens syfte. Vilket gjordes i detta fall vid båda undersökningstidpunkterna. Med detta konstaterat så menar jag ändå att enkäterna och i förlängningen också undersökningen har den validiteten som krävs.

3.7 Bearbetning och analys av enkätundersökningen

Efter insamlandet av allt material påbörjades sedan bearbetningen av detta. Detta skedde med hjälp av dataprogrammet SPSS version 13.0. I detta program kan man på ett enkelt sätt omvandla sina siffror till tabeller och diagram vilket är de instrument som är mest användbara i en kvantitativ studie som denna. Detta skedde genom att först och främst läsa igenom och kontrollera alla enkäter för att se om någon av dem innehöll så pass mycket internt bortfall att de istället bör sällas ut och på så vis öka på siffran för det externa bortfallet. Turligt nog var detta inte fallet utan samtliga insamlade enkäter kunde användas. Efter detta så numrerades alla enkäterna för att inte blanda samman svaren vid inmatningen i datorn. Självfallet så hölls de svenska och de italienska enkäterna hela tiden separerade för att undvika eventuell förvirring. Vid införandet av svaren i

dataprogrammet så sker det som Rosengren och Arvidson (2002) kallar det ett byte av medium. Svaren blir till siffror och dessa är betydligt mer lätthanterliga än de mer utförliga svaren i enkäterna. Dessa siffror omvandlades sedan med hjälp av dataprogrammet alltså till statistiska tabeller och figurer som presenteras senare i denna uppsats. Efter detta arbete så kommer man sedan till själva analyserandet av materialet. Detta sker genom att man ställer frågor till sitt material. Rosengren och Arvidson (2002) menar dock att man först och främst måste lära känna sina huvudvariabler innan man kan koppla dem samman med varandra. Med andra ord så skedde det en rigorös genomläsning av materialet innan det senare fullföljdes av den slutliga bearbetningen som senare kom att mynna ut i uppsatsens analys av materialet och den påföljande slutdiskussionen.

4. ITALIENSK ÖVERSIKT

Men för att överhuvudtaget kunna göra denna undersökning så krävs det först och främst en kortfattad genomgång av det italienska utbildningssystemet så väl som en översikt över det italienska samhället i stort. En snabb koll på den italienska statens historia kan även vara på sin plats då denna på många sätt och vis är sammanlänkad med utvecklandet av det nutida välfärdssamhället. Detta för att på bästa sätt ge läsaren en så pass bred bild som möjligt av ett mycket komplext lands sociala välfärdssystem och dess socialarbetare. Vad gäller Sverige, den svenska utbildningen och den svenska välfärdspolitiken så ämnar jag att i mångt och mycket lämna detta utanför uppsatsens ramar. Detta av flera anledningar; delvis av rent utrymmestekniska skäl men framförallt av den enkla anledningen att jag tror att läsaren redan är förhållandevis insatt i denna del av uppsatsen och om den eventuelle läsaren skulle behöva göra egna kompletteringar för att förstå saker och ting bättre så finns det en uppsjö av lättillgänglig litteratur på området. På sina håll i mina jämförelser så kommer dock små passager med viss information om det svenska samhället och dess olika instanser att göra sig synliga men dessa är snarast med för att förtydliga en skillnad och/eller en likhet med dess motsvarigheter i Italien.

Som redan nämnts i uppsatsens inledning så spelar ju politiken en stor och betydande roll i det italienska samhället. Så även detta kommer få ett visst utrymme här i det italienska översiktscapitlet. Detta då även politiken som förs i ett land på många sätt och vis också är tätt sammanlänkad med landets sociala välfärdssystem och dess framväxt.

Jag kommer med andra ord att inkludera och försöka att väva in en kortfattad redogörelse över det italienska politiska- och sociala systemet, för att på så vis ge läsaren en snabb inblick i detta system för att denne på bästa sätt ska kunna ta till sig uppsatsens övriga innehåll.

4.1 Socionomutbildningen i dagens Italien kontra den svenska

Den första och mest uppenbara skillnaden mellan de två ländernas utbildningar är längden på denna. Den svenska är som bekant sju terminer lång medan den italienska på senare år genomgått en reformering och gått från tio terminer till sex. De har med andra ord redan anpassat sig till Bolognaprocessens vision om en unifierad utbildning inom Europa. Även Sverige står inför denna förändring och utbildningen kommer även här inom kort att bantas ned till just sex terminer. Dessa sex terminer kan man som student sedan välja att fördjupa genom att läsa ytterligare två år, det vill säga fyra terminer till. Detta för att erhålla en mastersexamen som ska leda till en specialisering inom det sociala arbetets sfär. I Italien är en sådan fördjupning ett måste om man senare skulle vilja jobba med vissa specifika delar av det sociala arbetet (intervju med student).

Den andra stora skillnaden mellan de två olika utbildningarna har att göra med själva titeln man erhåller vid examen och speciellt då vad man kan arbeta med efter denna. I Sverige kan en student som utexaminerats som socionom som bekant jobba med de allra flesta yrkena inom det sociala arbetets sfär. Att jobba som socialsekreterare, utredare, fältassistent eller för den delen enhetschef kräver ingen direkt specialisering eller för den delen vidareutbildning. I Italien är dock läget något annorlunda. Här måste man alltså innan man ens börjar utbildningen göra ett någorlunda aktivt val av vad man senare kan komma att vilja arbeta med.²

² Här kan den uppmärksamme läsaren säkerligen komma med invändningen att det även i Sverige och i vårt fall Malmö även finns inriktningar på utbildningen. Jag (och många med mig) är dock av den uppfattningen att man trots inriktningen ändå kan komma att arbeta med saker som

Detta då det finns tre olika titlar man kan erhålla efter avslutad studiegång och dessa hör samman med på vilket universitet man väljer att förlägga sin studiegång. De tre titlarna är *educatore professionale*, *assistente sociale*, och *educatore sociale*. De italienska studenterna som har svarat på frågorna i den här uppsatsens enkät tillhör den första av de tre kategorierna, *educatore professionale*. Denna är enligt undertecknad den inriktningen som är mest lik den svenska socionomutbildningen. Detta då denna är den av de tre som har störst arbetsområde att välja inom efter avslutad skolgång. De andra två har alltså ett mer begränsat urval och de kan med andra ord inte arbeta inom vissa, för den svenske socionomen, relativt vanliga arbetsområden. *Assistente sociale* har till exempel en mer utredande roll och jobbar således inte med människor i dess direkta mening. *Educatore sociale* liknar förvisso i mångt och mycket *educatore professionale* men den senare kan även jobba inom den stora hälso- och sjukvårdssektorn och har således den absolut bredaste framtida arbetsmarknaden av de tre olika inriktningarna³ (intervju med student).

En ytterligare skillnad mellan de två länderna och deras utbildningssystem är vilka som har direkt tillgång till universiteten och på vilka villkor man kan läsa vidare efter avslutad gymnasiegång. I Sverige har ju som bekant alla den teoretiska möjligheten att läsa på universitet. Detta då man inte behöver betala någon terminsavgift för att gå på våra universitet eller högskolor. Vidare så kan man finansiera sina studier genom studiebidrag samt kompletterande lån från CSN.⁴ I Italien så ser verkligheten något annorlunda ut. Där är man varje termin tvungen att betala en särskild avgift för att få delta i utbildningen. Denna varierar beroende på vilket universitet man går på samt ens föräldrars inkomst. Med andra ord så har man utarbetat ett slags system i Italien som i teorin möjliggör det även för de fattigare delarna av befolkningen att läsa vidare på universiteten. Men detta system är alltså förknippat med ansökningar, utredningar och en, enligt många studenter, lång väntan på ett beslut. En väntan som till och med många gånger kan pågå så pass länge att universitetet hinner börja terminen

huvudsakligen ska intressera de som går en annan inriktning. De inriktningarna som finns vid Malmö Högskola speglar således snarare ett intresse hos studenten än en given framtida yrkesroll.

³ Möjligen att man skulle kunna jämföra utbildningarna *educatore sociale* kontra *educatore professionale* med det i Sverige existerande skillnaderna mellan socialpedagog och socionom.

⁴ Visserligen finns det många invändningar mot att alla har samma chanser att läsa på universiteten. Många forskare menar att universitetsvärlden på många sätt och vis är exkluderande på ett eller annat sätt. Se till exempel Pierre Bourdieus tankar kring kulturellt kapital.

innan man ens fått ett svar! Om man sedan beviljas en nedsättning av undervisningsavgiften så är den bara på halva beloppet så man måste fortfarande betala cirka 5000 kronor per termin. Inte heller finns det tillräckligt med pengar för alla de som ansöker om dessa. Så med andra ord så kan inte alla som vill läsa vidare på universiteten göra det (intervju med student).

Då en av frågorna i enkäten berör innehållet i utbildningen så är det även av vikt att poängtera vissa skillnader och likheter mellan de två universiteterna. En enligt undertecknad central skillnad är praktiken som man genomför under utbildningens gång. Studenterna på den svenska utbildningen som, redan nämnts, gick den mångkulturella inriktningen har under sin utbildning två terminers praktik och dessa är förlagda under deltid på den femte och den sjätte terminen. I den italienska utbildningen så löper praktiken som en röd tråd utbildningen igenom. Detta medför att de italienska studenterna hinner prova på ett större antal arbetsområden under en längre tid innan de slutligen utexamineras från sitt universitet. Den svenska studenten på den mångkulturella inriktningen hinner på sin höjd med två. Flertalet studenter har sedan sina praktikplatser förlagda inom samma inriktningsområde. Detta innebär att de egentligen bara får se ett tänkbart framtida arbetsområde fast de praktiserar under två terminer! I förlängningen kan denna skillnad eventuellt innebära att den italienska studenten till skillnad från den svenska kan veta med sig vad man trivs att arbeta med och således också vet vart man vill söka sig efter utbildningens slut. I samband med denna praktik så har man även i Italien regelbundna sammankomster där man träffas och tillsammans i mindre grupper diskuterar sin praktik och vad som hänt, hur man reagerade på detta et cetera. Dessa liknar i mångt och mycket det som på Malmö Högskola kallas för reflektionsgrupper och som numera är obligatoriska. Detta var dock inte fallet när den undersökta svenska klassen hade sin praktik utan då var de helt och hållet frivilliga. Detta kan ha lett till att de svenska studenterna inte har utnyttjat detta i den utsträckningen som deras italienska motsvarigheter. Den lärare som man har som handledare under denna tid har man även nästintill daglig telefonkontakt med och man kan ringa till denna med sina frågor och/eller funderingar närhelst man behöver. En annan skillnad i samband med praktiken är att den italienska studenten under denna måste genomföra ett slags projekt. Detta innebär kortfattat att studenten måste välja ut någon av klienterna som man arbetar med och genomföra en fördjupning kring denna för att nå någon form av

resultat och sedan lämna in en rapport om detta till skolan och sina medstudenter (intervju med student).

Andra väsentliga skillnader är vilka ämnen man läser under utbildningens gång. De svenska studenterna har under sin utbildning främst läst ämnet socialt arbete och utöver detta även läst en del psykologi, sociologi, socialpolitik, juridik och den för inriktningen specialiserade terminen, i detta fall IMER.⁵ De italienska studenterna har även de läst psykologi, sociologi, socialpolitik och juridik. Utöver dessa gemensamma ämnen så har man även läst kriminologi, neuropsykiatri, pedagogik, neurologi, farmakologi, socialantropologi och hygien samt filosofi et cetera. De jobbar även på ett helt annat sätt under många av deras lektioner. Då den svenska undervisningen de allra flesta gånger bygger på den traditionella undervisningsformen där läraren föreläser och eleven antecknar så har man i den italienska utbildningen många gånger ett mer aktivt lärande. Man arbetar på ett sätt som för en svensk student snarare påminner om folkhögskolornas friare undervisningsmetoder. Jag har även haft privilegiet att själv få uppleva ett par sådana tillfällen och således kunnat konstatera skillnaden på plats med egna ögon. Självfallet så har även den italienska studenten viss undervisning som liknar den mer traditionella formen men poängen i resonemanget är att de till skillnad från den svenska socionomstudenten har både och!

En annan enligt undertecknad väsentlig skillnad är att man under den italienska utbildningen jobbar en hel del med sig själv. Precis som till exempel svenska psykologstudenter tvingas arbeta med sina egna *demoner* så har man många gånger sig själv involverad i klassrummet i Italien. För att kunna hjälpa andra måste man först arbeta med sig själv är den allmänna uppfattningen. Något som flera gånger även har diskuterats bland de svenska studenterna men som till dags dato mig veterligen inte införts i undervisningen i någon större utsträckning. Detta uppnås i Italien genom bland annat meditation, andningsövningar och undervisning i self-empowerment med tillhörande övningsmoment.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att den italienska studenten till skillnad från den svenska har en något mer praktisk utbildning med flertalet *learning by doing*

⁵ För en utförlig inblick i utbildningsinnehållet vad gäller de svenska studenternas skolgång se Malmö Högskolas hemsida .

moment än den svenska som främst hämtar sin kunskap från teorier beskrivna i böcker som förmedlas via traditionella föreläsningar. Att såsom den italienska studenten gå på glödande kol för att öka den egna självkänslan (vilket anses vara av vikt inom det sociala arbetet) känns knappt ens genomförbart i Sverige.

4.2 Den italienska statens historia

Vad många människor kanske inte känner till är att Italien är en relativt ung stat. Roger Putnam skriver i sin (av många ansedda) moderna klassiker *Den fungerande demokratin* att staten Italien bildades först år 1860 (även om man på alla andra håll kan läsa att staten faktiskt bildades först den 17:e mars år 1861!) och att medborgarna i det nya landet var långt ifrån en homogen grupp. Så få som 10 procent av alla italienarna talade ”italienska” men siffran kan till och med ha varit så låg som 2,5 procent (1996). Thomas Lappalainen konstaterar i sin bok *Italien* (1999) att då enbart ett fåtal av landets medborgare behärskade det italienska språket så betydde det även att dessa tillsammans med många av statens högsta befattningshavare inte förstod landets lagar, domstolsutslag och administrativa akter. Än idag är språkskillnaderna så pass stora att vissa av de olika (av oss svenskar något missvisande kallat) dialekterna skiljer sig mer åt från varandra än standarditalienskan gör från till exempel franskan eller för den delen rumänskan (1999)!

Den starka regionala kopplingen som dessa språkskillnader har fört med sig genom åren kvarstår alltså än idag och detta gör sig även synligt på många sätt i den sociala samhällsdebatten. Putnam menar till och med att de regionala och lokala identiteterna ingår i Italiens kulturella arv och att man snarare varit kopplade till en stark stad i sin omedelbara närregion snarare än till en stat eller ett land i över tusen år (1996). I Lappalainenens bok kan man läsa att en neapolitansk historiker liknade det italienska patriotismen med en stamkänsla snarare än en nationalkänsla (1999). Vidare skriver han även att:

Italiens olika städer och religioner formas av minnen som har sina rötter mycket långt tillbaka i tiden. Det är en anledning till att de lokala identiteterna är så starka och också en anledning till att Italien är så svagt (s.112).

Huruvida Putnams tes om att ens identitet är kopplat till ett kulturellt arv eller inte är sann låter jag dock vara osagt i denna uppsats. Men jag ställer mig ändå frågande till hur han ser på de ofantligt många italienare som flyttar från det fattiga södra delarna av landet till det betydligt rikare områdena i norr. Framförallt vad gäller deras barn som växer upp i denna nya miljö men med en eller kanske till och med två föräldrar med ett annorlunda kulturellt arv! Vad som dock är värt att poängtera i Putnams resonemang är det faktiska starka bandet som man många gånger har till sin region. Men som sagt så kommer jag inte att försöka utröna vilka anledningarna till detta kan tänkas vara då detta ligger utanför den här uppsatsens ram.

Mycket förenklat kan man säga att man inom staten Italien efter det att den utropades enades om en centralisering och dennes centralregering hamnade så småningom efter diverse turer i Rom. Denna centralregering utsedde senare kommissionärer som placerades runt om i landet. Detta ledde till lokalpolitiska dödlägen och en växande misstro bland landets medborgare (Putnam, 1996). Cricenti menar att centralregeringen snarast koloniserade vissa andra delar av staten (framförallt de södra delarna av Italien) och dessa användes snarast av staten som mjölkkor (2000). Men trots detta så skulle det dröja ända fram till efter andra världskrigets slut innan en förändring kom till stånd. Först då kunde politiska partier med nyvunnen makt (kristdemokrater, socialister och kommunister) göra en förändring i decentraliseringens tecken (Putnam, 1996). Denna decentralisering förstärktes ytterligare 1970 då man startade ett omfattande och på samma gång trögt arbete med att återregionalisera Italien och flytta delar av den bestämmande makten från Rom till regionerna själva. Men som jag redan nämnt så var det ett trögt arbete som tog lång tid. På 1990-talet kunde man dock se att arbetet gett resultat och regionerna hade nu en viss makt att själva genomföra reformer och förändringar. Inte minst inom den tidigare kaotiska socialtjänsten kunde man då inom flera regioner se stora förändringar (Putnam, 1996).

4.3 Den tredje sektorn

I samband med denna stora omorganisering kan man samtidigt se en ny tredje sektor växa sig allt starkare i Italien. En sektor som består främst av icke vinstdrivande sociala kooperativ. Eller som de kallas i Italien *communitys*. Dessa

kan ha olika karaktär och ändamål men den stora majoriteten av dessa kooperativ sysslar till syvende och sist med traditionellt socialt arbete (*Italian social cooperatives*, Vanek, 2001). Gian Pablo Barbeta som arbetar vid Catholic University of Milan menar i sitt paper *Italy's third sector on consolidation course* (2004) att den här framväxten hänger tätt samman med bland annat den ökade livslängden på italienarna som resulterat i nya krav på äldreomsorgen. Italien är nämligen det land i Europa som har flest andel personer över 65 år (<http://www.swedenabroad.com>). En annan delförklaring menar Barbeta kan vara den numera stora andelen förvärvsarbetande kvinnorna som i sin tur ska ha lett till ny ökad efterfrågan på bland annat barnomsorgen (2004). Vanek ser även den italienska omorganiseringen av psykiatrivården som en av anledningarna till kooperativens frammarsch. I samband med att dessa patienter lämnade de tidigare statligt styrda institutionerna och "släpptes ut" i det övriga samhället så ökade också behovet av hjälp till dessa människor och då staten inte tog sitt ansvar så låg det istället på frivilliga organisationer att försöka göra någonting åt saken (2001).

En annan tänkbar faktor som båda dessa författare dock förbisett är något som Valeria Fargion skriver om i boken *International social policy* (Alcock & Craig, 2001). Nämligen att man från centralregeringens håll efter 1978 och ett antal år framöver systematiskt underbudgeterade sitt ekonomiska stöd till regionernas hälso – och sjukvård. Detta ledde i slutändan till att regionerna istället tvingades låna pengar från centralregeringen samtidigt som man var tvungen att göra kraftiga besparingar inom de egna ansvarsområdena. Dessa besparingar drabbade många gånger regionernas socialpolitiska områden. Således kan även detta ha lett till ett ökat inflytande för de fristående sociala kooperativen. Detta då man helt enkelt inom regionerna såg sig nödgade att vända sig till dessa för att lösa de kriser som uppstod (Alcock & Craig, 2001).

Dessa kooperativ har sedan de började att ta mark bara ökat mer och mer för var år som gått. Allra starkast är fästet i norra delarna av Italien och främst då i staden Brescia (Vanek, 2001) Brescia ligger cirka 8 mil öster om Milano och de båda städerna ingår således i samma region, Lombardia. En region som huserar en sjättedel av hela Italiens befolkning och som samtidigt anses vara en av Europas allra rikaste regioner (<http://www.swedenabroad.com>). Med andra ord så är dessa kooperativ en stor del av den kommande arbetsmarknad för de blivande

socionomerna som studerar på universitetet i Milano och således är det också av vikt att här i uppsatsen belysa deras frammarsch. Särskilt då en av frågorna till studenterna fokuserar just på hur man ser på den egna framtiden och om/hur arbetsmarknaden eventuellt kan ha spelat någon roll i valet av studieområde.

5. RESULTAT AV ENKÄTEN

Till att börja med vilja jag påpeka att det i detta avsnitt inte kommer att föras någon diskussion om respondenternas olika svar utan det är som rubriken antyder enbart en redovisning av resultatet av enkäterna. Denna diskussion kommer istället att föras i kapitlet efter detta.

Efter att ha samlat in enkäterna och bearbetat dessa så kan vi konstatera att det finns flertalet likheter mellan de olika undersökta studentgrupperna. Detta samtidigt som det även finns en hel del skillnader. Den svenska socionomstudenten är till exempel betydligt äldre än den italienska motsvarigheten. Medelåldern på den svenska studenten är 30 år samtidigt som det inom klassen finns en spridning från 23 år till 41. Som redan nämnts så fanns det även ett internt bortfall på denna fråga då två av respondenterna inte svarat på den (tabell 1).

Tabell 1. Respondentens ålder (Sverige)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	23	2	7,7	8,3	8,3
	24	3	11,5	12,5	20,8
	27	4	15,4	16,7	37,5
	28	3	11,5	12,5	50,0
	29	3	11,5	12,5	62,5
	32	2	7,7	8,3	70,8
	34	1	3,8	4,2	75,0
	36	1	3,8	4,2	79,2
	39	2	7,7	8,3	87,5
	40	2	7,7	8,3	95,8
	41	1	3,8	4,2	100,0
	Total	24	92,3	100,0	
Missing	System	2	7,7		
	Total	26	100,0		

(Valid: Giltiga svar; Missing: Ogiltiga svar; Frequency: Antalet respondenter som valde respektive alternativ; Percent: Procentuell fördelning utifrån hela den tillfrågade gruppen; Valid percent: Procentuell fördelning utifrån de giltiga svaren; Cumulative percent: Den sammanlagda procenten utifrån de giltiga svaren.)

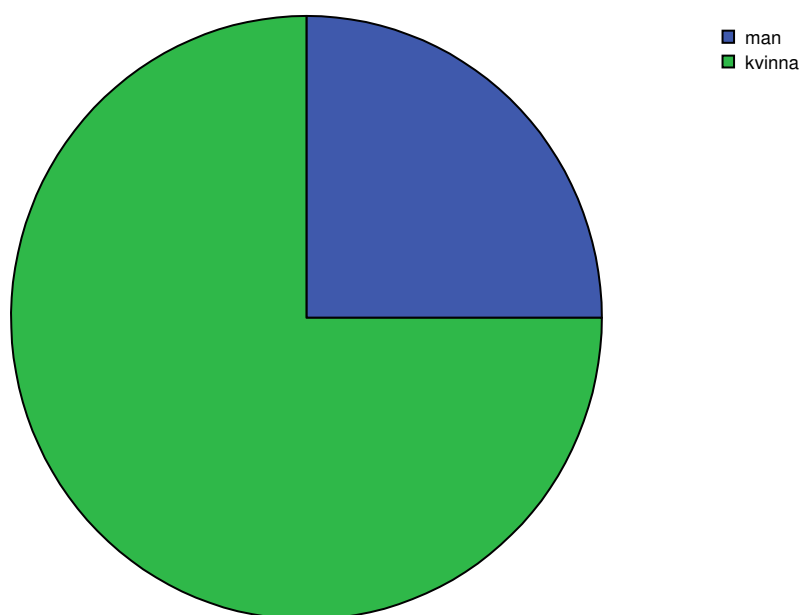
Den italienska studentens medelålder är alltså lägre och den ligger på 23 år och spridningen inom klassen är mellan 20 år och 36. Även här var det ett internt bortfall då en av respondenterna inte svarade på frågan (tabell 2). Med andra ord så är det en ganska så stor ålderskillnad mellan socionomstudenterna i de två undersökta klasserna.

Tabell 2. Respondentens ålder (Italien)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	20	1	4,2	4,3	4,3
	21	6	25,0	26,1	30,4
	22	8	33,3	34,8	65,2
	23	3	12,5	13,0	78,3
	26	2	8,3	8,7	87,0
	27	1	4,2	4,3	91,3
	29	1	4,2	4,3	95,7
	36	1	4,2	4,3	100,0
	Total	23	95,8	100,0	
Missing	System	1	4,2		
Total		24	100,0		

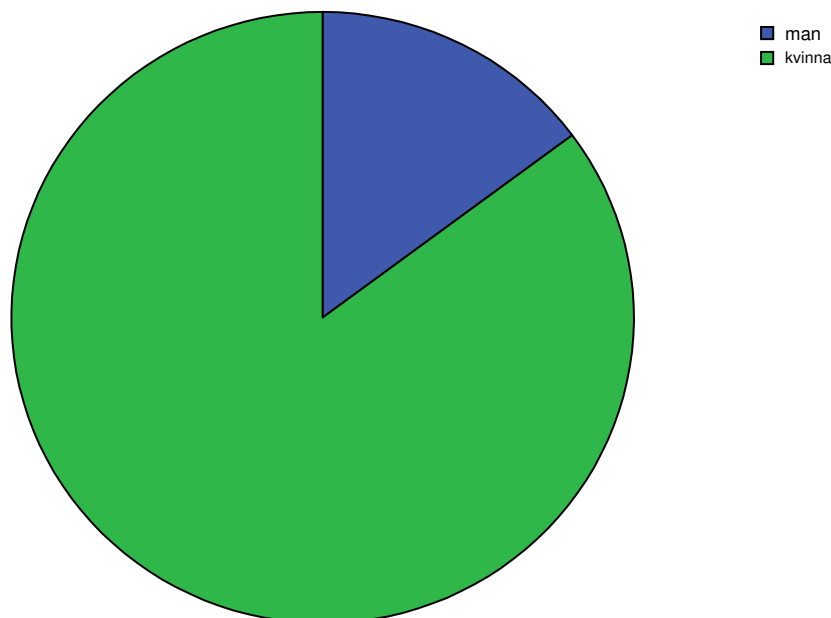
(Valid: Giltiga svar; Missing: Ogiltiga svar; Frequency: Antalet respondenter som valde respektive alternativ; Percent: Procentuell fördelning utifrån hela den tillfrågade gruppen; Valid percent: Procentuell fördelning utifrån de giltiga svaren; Cumulative percent: Den sammanlagda procenten utifrån de giltiga svaren.)

Vad gäller könsfördelningen inom de två undersökta klasserna så fanns det en viss skillnad även där. Den italienska klassen består av sex män av sammanlagt 24 studenter det vill säga 25 % (figur 1).

Figur 1. Respondentens kön. En enkel sammanställning av den italienska klassens könsfördelning.

Den svenska klassen med socionomstudenter består dock av så få som fyra män av sammanlagt 27 studenter⁶ det vill säga 14,8 % (figur 2).

Figur 2. Respondentens kön. En enkel sammanställning av den svenska klassens könsfördelning.

En annan avsevärd skillnad mellan de två undersökta klasserna är den egna sociala bakgrundstillhörigheten. Den italienska socionomstudenten kommer nästan uteslutande från en medelklassbakgrund. Hela 79,2 % av studenterna i den italienska klassen anser sig tillhöra medelklassen medan bara 12,5 % anser sig tillhöra arbetarklassen (tabell 3).

Tabell 3. Social bakgrundstillhörighet (Italien)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid arbetarklass	3	12,5	12,5	12,5
medelklass	19	79,2	79,2	91,7
övre medelklass	2	8,3	8,3	100,0
Total	24	100,0	100,0	

(Valid: Giltiga svar; Frequency: Antalet respondenter som valde respektive alternativ; Percent: Procentuell fördelning utifrån hela den tillfrågade gruppen; Valid percent: Procentuell fördelning utifrån de giltiga svaren; Cumulative percent: Den sammanlagda procenten utifrån de giltiga svaren.)

Den svenska socionomstudentens sociala bakgrundstillhörighet ser något annorlunda ut. 13 av de 26 studenterna kommer från arbetarklassen vilket innebär

⁶ Märk väl att detta är det enda stället där det är 27 svenska respondenter. För en diskussion om detta se det tidigare metodavsnittet.

hälften, det vill säga 50 %. I tabellen nedan visar det sig dock att siffran blir ännu större i och med ett internt bortfall och således blir det istället 52 % av studenterna som anser sig komma från arbetarklassen (tabell 4).

Tabell 4. Social bakgrundstillhörighet (Sverige)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	arbetarklass	13	50,0	52,0	52,0
	medelklass	10	38,5	40,0	92,0
	övre medelklass	2	7,7	8,0	100,0
	Total	25	96,2	100,0	
Missing	System	1	3,8		
Total		26	100,0		

(Valid: Giltiga svar; Missing: Ogiltiga svar; Frequency: Antalet respondenter som valde respektive alternativ; Percent: Procentuell fördelning utifrån hela den tillfrågade gruppen; Valid percent: Procentuell fördelning utifrån de giltiga svaren; Cumulative percent: Den sammanlagda procenten utifrån de giltiga svaren.)

Om man sedan tittar på studenternas föräldrar och deras utbildningsnivå så märker man även en ganska markant skillnad även där. Den svenska socionomstudenten har föräldrar med betydligt mer utbildning än den italienska. Av den svenska socionomstudentens föräldrar så har hela 30,8 % en egen akademisk utbildning och 42,3 % har någon form av gymnasieutbildning eller yrkesutbildning (tabell 5).

Tabell 5. Utbildningsnivå på föräldrarna (Sverige)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	lågutbildad	14	26,9	26,9	26,9
	gymnasieutb/yrkesutb	22	42,3	42,3	69,2
	akademisk utb.	16	30,8	30,8	100,0
	Total	52	100,0	100,0	

(Valid: Giltiga svar; Frequency: Antalet respondenter som valde respektive alternativ; Percent: Procentuell fördelning utifrån hela den tillfrågade gruppen; Valid percent: Procentuell fördelning utifrån de giltiga svaren; Cumulative percent: Den sammanlagda procenten utifrån de giltiga svaren.)

Den italienska studentens föräldrar har som antytts ovan en något lägre utbildningsnivå. Av de 48 föräldrarna till de italienska studenterna så har bara fem stycken en egen akademisk utbildning det vill säga 10,5 %. De allra flesta, 47,9 % tillhör kategorin lågutbildade och har därmed inte fullgjort en gymnasieutbildning (tabell 6).

Tabell 6. Utbildningsnivå på föräldrarna (Italien)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid lågutbildad	23	47,9	47,9	47,9
gymnasieutb./yrkesutb.	20	41,6	41,6	89,5
akademiskutb.	5	10,5	10,5	100,0
Total	48	100,0	100,0	

(Valid: Giltiga svar; Frequency: Antalet respondenter som valde respektive alternativ; Percent: Procentuell fördelning utifrån hela den tillfrågade gruppen; Valid percent: Procentuell fördelning utifrån de giltiga svaren; Cumulative percent: Den sammanlagda procenten utifrån de giltiga svaren.)

Den frågan där de två undersökta klasserna skiljde sig åt allra minst var den om man var aktiv inom någon form av frivillig organisation. 53,8 % av de svenska socionomstudenterna svarade att de var aktiva inom någon form av frivillig organisation (tabell 7).

Tabell 7. Är du aktiv inom någon frivillig organisation? (Sverige)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ja	14	53,8	53,8	53,8
nej	12	46,2	46,2	100,0
Total	26	100,0	100,0	

(Valid: Giltiga svar; Frequency: Antalet respondenter som valde respektive alternativ; Percent: Procentuell fördelning utifrån hela den tillfrågade gruppen; Valid percent: Procentuell fördelning utifrån de giltiga svaren; Cumulative percent: Den sammanlagda procenten utifrån de giltiga svaren.)

Den italienska socionomstudenten var snäppet mer aktiv än den svenska. 54,2 % av dessa svarade nämligen att de var aktiva inom någon form av frivillig organisation (tabell 8).

Tabell 8. Är du aktiv inom någon frivillig organisation? (Italien)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ja	13	54,2	54,2	54,2
nej	11	45,8	45,8	100,0
Total	24	100,0	100,0	

(Valid: Giltiga svar; Frequency: Antalet respondenter som valde respektive alternativ; Percent: Procentuell fördelning utifrån hela den tillfrågade gruppen; Valid percent: Procentuell fördelning utifrån de giltiga svaren; Cumulative percent: Den sammanlagda procenten utifrån de giltiga svaren.)

På frågan om innehållet i utbildningen spelade någon roll i valet av denna och om så var fallet vilken roll den spelade så var den en relativt stor skillnad mellan de två olika undersökta klasserna med studenter. I den svenska klassen spelade utbildningens innehåll en större roll än i den italienska. Av de svenska

respondenterna så tyckte 92,3 % att innehållet spelade en roll i valet av denna (tabell 9) och av dessa så svarade sedan 57,7 % att innehållet spelade en stor roll eller en avgörande roll (tabell 10).

Tabell 9. Spelade utbildningens innehåll roll i valet av denna? (Sverige)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ja	24	92,3	92,3	92,3
nej	2	7,7	7,7	100,0
Total	26	100,0	100,0	

(Valid: Giltiga svar; Frequency: Antalet respondenter som valde respektive alternativ; Percent: Procentuell fördelning utifrån hela den tillfrågade gruppen; Valid percent: Procentuell fördelning utifrån de giltiga svaren; Cumulative percent: Den sammanlagda procenten utifrån de giltiga svaren.)

Tabell 10. Om ja. Vilken roll spelade den då? (Sverige)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid viss roll	4	15,4	15,4	15,4
ganska stor roll	5	19,2	19,2	34,6
stor roll	9	34,6	34,6	69,2
en avgörande roll	6	23,1	23,1	92,3
Missing 77	2	7,7	7,7	100,0
Total	26	100,0	100,0	

(Valid: Giltiga svar; Missing: Ogiltiga svar; Frequency: Antalet respondenter som valde respektive alternativ; Percent: Procentuell fördelning utifrån hela den tillfrågade gruppen; Valid percent: Procentuell fördelning utifrån de giltiga svaren; Cumulative percent: Den sammanlagda procenten utifrån de giltiga svaren.) 77 indikerar i det här fallet de två misstagen som diskuterades i det tidigare metodavsnittet.

I den italienska klassen så tyckte 79,2 % av studenterna att innehållet i utbildningen spelade en roll i valet av denna (tabell 11) och av dessa så tyckte sammanlagt 84,2 % att innehållet spelade en ganska stor roll eller en stor roll i valet av denna (tabell 12).

Tabell 11. Spelade utbildningens innehåll roll i valet av denna? (Italien)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ja	19	79,2	79,2	79,2
nej	5	20,8	20,8	100,0
Total	24	100,0	100,0	

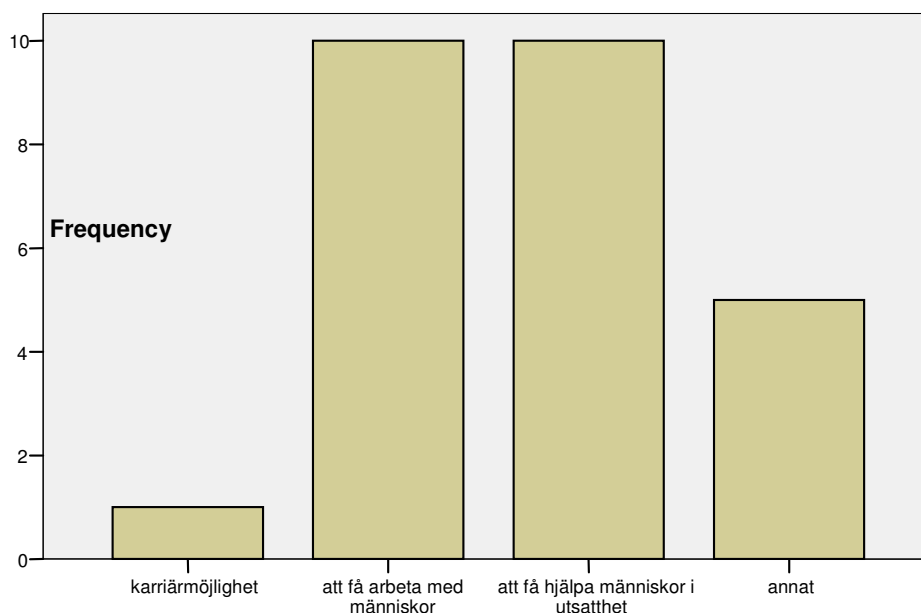
(Valid: Giltiga svar; Frequency: Antalet respondenter som valde respektive alternativ; Percent: Procentuell fördelning utifrån hela den tillfrågade gruppen; Valid percent: Procentuell fördelning utifrån de giltiga svaren; Cumulative percent: Den sammanlagda procenten utifrån de giltiga svaren.)

Tabell 12. Om ja. Vilken roll spelade den då? (Italien)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ganska stor roll	8	33,3	42,1	42,1
stor roll	8	33,3	42,1	84,2
en avgörande roll	3	12,5	15,8	100,0
Total	19	79,2	100,0	
Missing System	5	20,8		
Total	24	100,0		

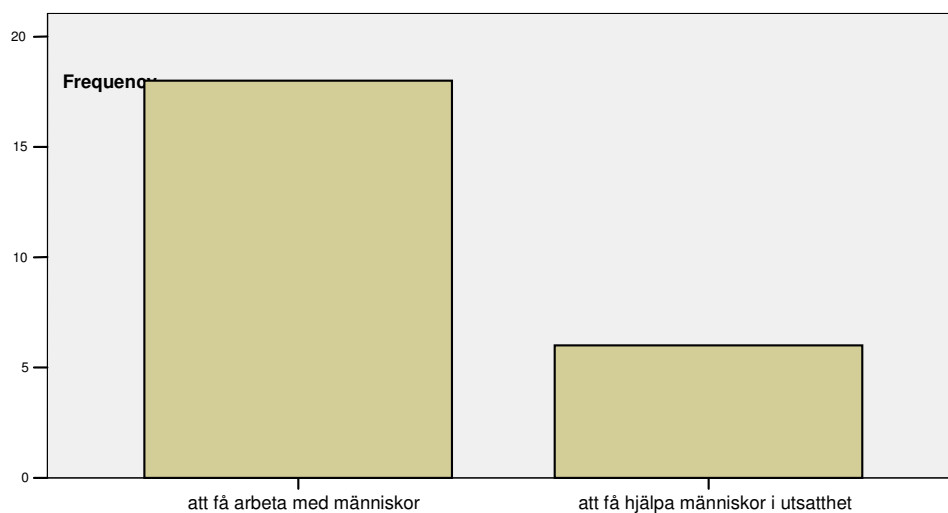
(Valid: Giltiga svar; Missing: Ogiltiga svar; Frequency: Antalet respondenter som valde respektive alternativ; Percent: Procentuell fördelning utifrån hela den tillfrågade gruppen; Valid percent: Procentuell fördelning utifrån de giltiga svaren; Cumulative percent: Den sammanlagda procenten utifrån de giltiga svaren.)

På frågan om den huvudsakliga anledningen till varför man sökte utbildningen så var det en betydligt större spridning inom den svenska klassen med socionomstudenter. Av alla de 26 svenska respondenterna svarade dock 20 (77 %) att de antingen vill arbeta med människor eller få hjälpa människor i utsatthet. Men det var även till skillnad från de italienska respondenterna vissa som hade andra orsaker och en respondent som såg det som en karriärmöjlighet (figur 3).

Figur 3. En sammanställning av den huvudsakliga orsaken till varför man valde utbildningen. (Frequency: Antalet respondenter som valde respektive svarsalternativ.) (Sverige)

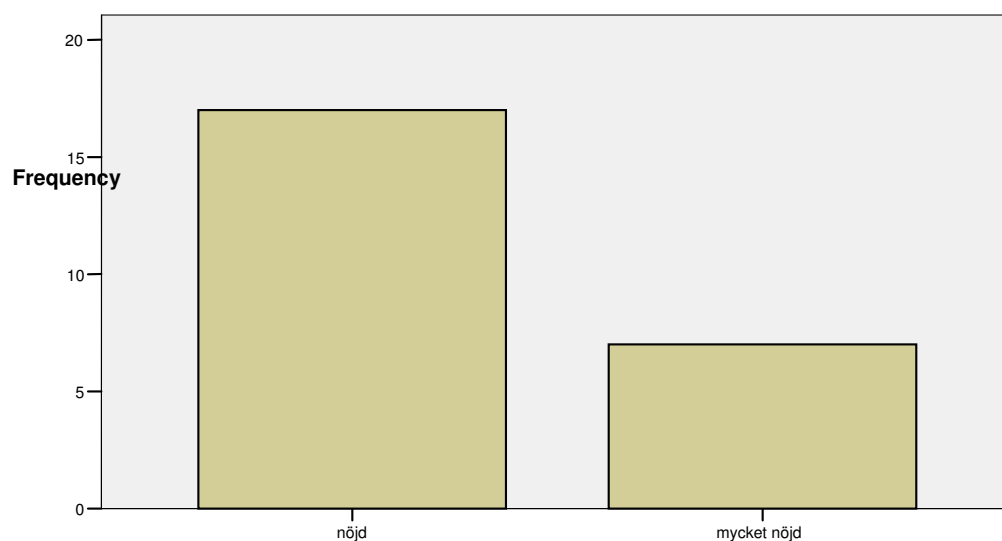
I den italienska klassen var det dock en betydligt större kongruens. 18 stycken av dessa respondenter (75 %) ville arbeta med människor medan resterande sex (25 %) ville hjälpa människor i utsatthet (figur 4).

Figur 4. En sammanställning av den huvudsakliga orsaken till varför man valde utbildningen. (Frequency: Antalet respondenter som valde respektive svarsalternativ.) (Italien)

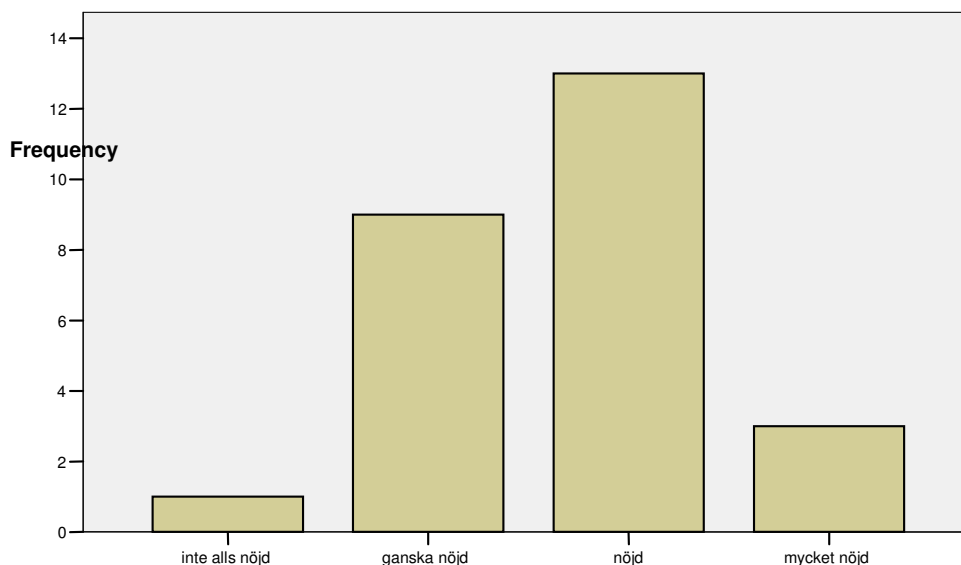
Även på den nästkommande frågan så visade de italienska socionomstudenterna upp en större kongruens än deras svenska motsvarigheter. Denna hade att göra med hur pass nöjd man var med utbildningen som helhet. De italienska studenterna var inte bara mer likartade i sina svar utan de var även nöjdare med utbildningen. 70,8 % ansåg sig vara nöjda medan resterande 29,2 % ansåg sig vara

mycket nöjda (figur 5).

Figur 5. En sammanställning av hur nöjd man är med utbildningen. (Frequency: Antalet respondenter som valde respektive svarsalternativ.) (Italien)

De svenska socionomstudenterna hade som redan antytts en större spridning i sina svar och dessa var även något mindre positiva än deras italienska motsvarigheter. Halva klassen var i och för sig nöjd medan 11,5 % var mycket nöjda. En av respondenterna var inte alls nöjd (3,8 %) och de resterande 34,6 % var ganska nöjda (figur 6).

Figur 6. En sammanställning av hur nöjd man är med utbildningen. (Frequency: Antalet respondenter som valde respektive svarsalternativ.) (Sverige)

Även på frågan om man kände sig förberedd inför sin kommande yrkesroll så fanns det vissa klara skillnader. Den italienska studenten känner sig betydligt mer förberedd än den svenska studenten. 21 av de 24 italienska respondenterna (87,5 %) känner sig förberedda medan de resterande tre är osäkra inför den kommande yrkesrollen (tabell 13).

Tabell 13. Känner du dig förberedd för din kommande yrkesroll? (Italien)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ja	21	87,5	87,5	87,5
jag är osäker	3	12,5	12,5	100,0
Total	24	100,0	100,0	

(Valid: Giltiga svar; Frequency: Antalet respondenter som valde respektive alternativ; Percent: Procentuell fördelning utifrån hela den tillfrågade gruppen; Valid percent: Procentuell fördelning utifrån de giltiga svaren; Cumulative percent: Den sammanlagda procenten utifrån de giltiga svaren.)

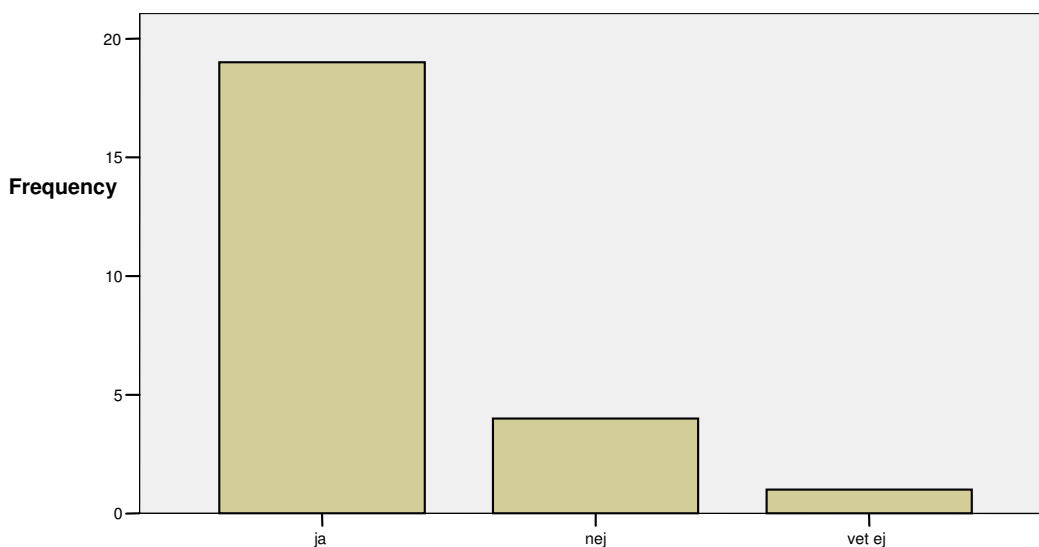
De svenska respondenterna var som sagt mer osäkra och/eller oförberedda. 16 av de 26 svenska respondenterna (61,5 %) kände sig säkra på den kommande yrkesrollen medan nio kände sig osäkra (34,6 %). Den återstående respondenten kände sig oförberedd inför de kommande yrkesrollen (tabell 14).

Tabell 14. Känner du dig förberedd för din kommande yrkesroll? (Sverige)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	16	61,5	61,5	61,5
	nej	1	3,8	3,8	65,4
	jag är osäker	9	34,6	34,6	100,0
	Total	26	100,0	100,0	

(Valid: Giltiga svar; Frequency: Antalet respondenter som valde respektive alternativ; Percent: Procentuell fördelning utifrån hela den tillfrågade gruppen; Valid percent: Procentuell fördelning utifrån de giltiga svaren; Cumulative percent: Den sammanlagda procenten utifrån de giltiga svaren.)

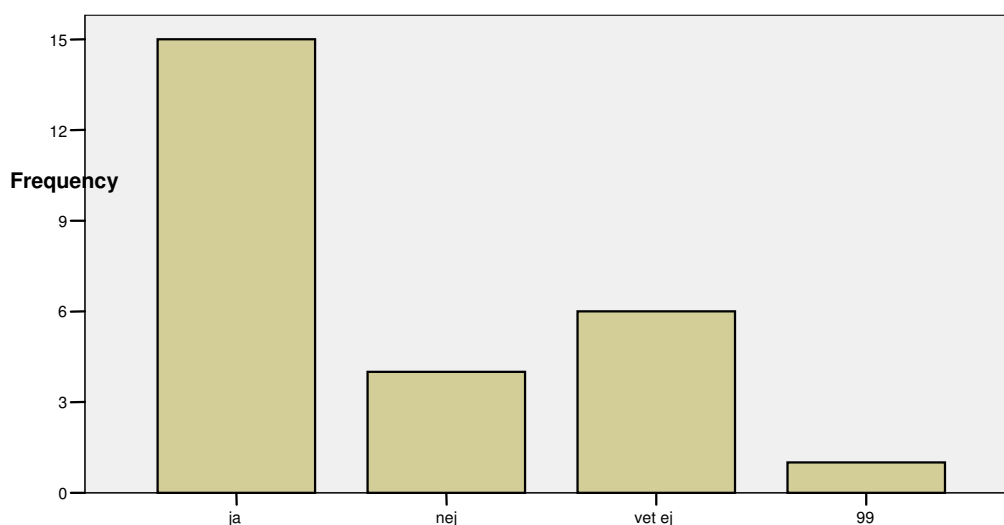
På den efterföljande följdfrågan så skulle de sedan svara på om detta hängde samman med vad de lärt sig under utbildningens gång. Bland de italienska respondenterna så menade 79,2 % att deras svar hängde samman med vad de lärt sig under utbildningens gång. Detta samtidigt som 16,7 % inte tyckte det och de resterande 4,2 % svarade att de inte visste (figur 7).

Figur 7. En sammanställning av om ens svar på den föregående frågan hänger samman med vad man lärt dig på utbildningen? (Frequency: Antalet respondenter som valde respektive svarsalternativ.) (Italien)

Bland de svenska respondenterna menade 57,5 % att deras svar hängde samman med vad lärt sig under utbildningen medan 15,4 % inte tyckte det. Sex

respondenter (23,1 %) visste inte och ett svar var ogiltigt (figur 8).

Figur 8. En sammanställning av om ens svar på den föregående frågan hänger samman med vad man lärt dig på utbildningen? (Frequency: Antalet respondenter som valde respektive svarsalternativ.) (Sverige)

Den avslutande frågan⁷ i formuläret som var av mer öppen karaktär kommer inte att redovisas i någon tabell eller figur. I denna kunde man dock se klara skillnader mellan de två olika respondentgrupperna. En av skillnaderna var att det var ett betydligt större internt bortfall inom den italienska delen av undersökningen. Förvisso meddelades båda grupperna om att de inte behövde svara på den sista frågan om de kände att de inte ville det. Ett faktum som den italienska studenten alltså tog till vara på i betydligt större utsträckning. Den svenska studenten hade i vilket fall som helst betydligt högre tankar om framtiden än den italienska. Många svenskar talade om en förhoppning att driva egna konsultföretag eller sitta i ledande positioner och/eller arbeta med utvecklande frågor. Man talade även om vikten av att ha ett bra jobb med bra betalt. Eller för att sammanfatta något som flera av de svenska respondenterna skrev om. Jag ser ljusst på framtiden!

Den italienska respondenten hade som sagt mindre svulstiga framtidsplaner än den svenska. Man talar i stor utsträckning om att i framtiden arbeta inom ett community. Flera talar om att man kommer att vara fattiga men lyckliga. En respondent skriver: ”Lycklig, tillfredställd men fattig” (min översättning). De har

⁷ Hur ser du på framtiden utifrån din kommande yrkesroll? Vart ser du dig själv om 10 år?

överlag en mer jordnära önskan angående framtiden. Många skriver också kort och gott att de inte vet!

6. ANALYS OCH DISKUSSION

Vad kan man då dra för slutsatser av detta material? Till att börja med så kan vi som konstaterats i avsnittet ovan påpeka att det finns en hel del klara skillnader mellan de två olika grupperna med respondenter. Men vad kan då dessa skillnader tänkas bero på?

Att den italienska studenten är betydligt yngre än den svenska hör med stor sannolikhet samman med ekonomiska aspekter. Som redovisats tidigare så saknar den italienska studenten de statliga ekonomiska lånemöjligheterna och bidragen som den svenske studenten kan få ta del av. Detta samtidigt som man måste betala en undervisningsavgift varje termin. Således är man i en beroendesituation i förhållande till sina föräldrar och man kan till och med många gånger känna sig tvungna att studera vidare direkt på universitet efter avslutade gymnasiestudier. En student fick till och med höra från flera olika håll att hon slösade bort ett år av sitt liv när hon valde att åka som volontär till Sydamerika innan hon påbörjade sina universitetsstudier (intervju med student). För den svenska studenten är det snarare en fördel (för att inte säga förutsättning) att ha en del livserfarenhet innan man går vidare till högre akademisk utbildning.

Den ekonomiska aspekten kan även hänga samman med svaret på den egna sociala bakgrundstillhörigheten. Då man i Italien måste betala för undervisningen samtidigt som man inte har tillgång till CSN liksom den svenska studenten har så är det relativt naturligt att man kommer från en familj som har råd att betala detta. En traditionell arbetarklassfamilj (som italienarna förvisso menar inte längre existerar) skulle helt enkelt inte ha råd med detta. I Sverige däremot så är ju universiteten öppna för alla och Malmö Högskola har länge stoltserat med att man har en stor andel studenter med arbetarklassbakgrund. Något som även visade sig i denna undersökning.

En annan intressant koppling som man kan göra till den italienska studentens sociala bakgrund är de egna föräldrarnas utbildningsnivå. Den italienska respondentens föräldrar hade som bekant ungefär dubbelt så många lågutbildade representanter som dess svenska motsvarighet. Detta samtidigt som man i betydligt större utsträckning ansåg sig tillhöra medelklassen. Möjligen skulle det kunna vara så att den italienska föräldern som arbetat sig upp till medelklassen trots en låg utbildning gärna vill se sina barn fortsätta göra samma sak och således så kanske de influerar sina barn till högre utbildning. Dessa väljer i sin tur en utbildning som innebär att de får jobba med människor och i vissa fall hjälpa människor i utsatthet. Måhända att det gör detta i syftet att hjälpa andra så som de själva anser sig blivit hjälpta framåt. Den svenska motsvarigheten skulle kunna vara att då man i relativt hög utsträckning kommer från arbetarklassen så vill man hjälpa de som har det mindre bra samtidigt som man själv vill få det något bättre.

Vad gäller respondentens kön så hade den italienska klassen en något större siffra vad gäller manliga studenter än den svenska. Men antalet var inte så pass häpnadsväckande att någon djupgående analys av situationen inte är nödvändig. Måhända att man hade kunnat dra större slutsatser om man tittat på flera klasser för att se om någon av de undersökta klasserna var särskilt avvikande men detta har det som redan konstaterats inte funnits tid till.⁸ Med största sannolikhet så är det fortfarande så att det i båda länderna anses vara en kvinnoyssla att arbeta med människor. Man behöver inte titta allt för djupt i ett samhälle för att konstatera åt vilket håll som maktstrukturerna pekar. Sverige må stoltsera som världens mest jämlika samhälle men verkligheten ser om vi alla vet något annorlunda ut.

En intressant paradox är att den svenske studenten menade att innehållet i utbildningen spelade en större roll än den italienska men samtidigt så är det också den svenske studenten som är mindre nöjd med utbildningen som helhet och som också känner sig betydligt mindre förberedd inför den kommande yrkesrollen. Detta, att den italienska studenten, känner sig mer förberedd än den svenska motsvarigheten skulle kunna höra samman med det annorlunda upplägget på utbildningen samt den mer genomgående praktiken som den italienska studenten har. Att arbeta med sig själva hör även det med stor sannolikhet samman med det

⁸ Självfallet skulle man kunna ha den här diskussionen om samtliga svaren men jag menar ändå att det är av särskild vikt att poängtera i de sammanhang där svaren är väldigt lika.

större självförtroendet som den italienska studenten uppvisar i sina svar. När man nyttjar self-empowerment så syftar man just till att öka självkänslan och detta verkar man också ha uppnått inom den italienska socionomutbildningen. Den italienska studenten menade ju samtidigt i relativt stor utsträckning (79,2 %) att deras svar angående om de kände sig förberedda inför den kommande yrkesrollen också hängde samman med vad de lärt sig under utbildningen.

När det kommer till den huvudsakliga anledningen till varför man valt att utbilda sig till socialarbetare så visade det sig att den italienska studenten hade något mer altruistiska skäl till valet. Samtliga respondenter inom den italienska klassen ville som bekant arbeta med eller hjälpa människor. I den svenska respondentgruppen så var det däremot en respondent som svarade att valet var ett medvetet karriärsväl medan fem stycken svarade att skälet var annat än de i enkäten angivna alternativen. Dessa skulle mycket väl kunna vara altruistiska skäl även det men som enkäten konstruerades så kan detta i nuläget inte avgöras. Således skulle man kunna tro att det ligger en del sanning i Putnams teori om den samhällsaktiva italienaren men han menade samtidigt att denna skulle vara mer aktiv än andra även inom andra områden. I den här undersökningen visade det sig dock inte vara någon större skillnad mellan de två olika klassernas samhällsengagemang i form av ideellt arbete inom frivilliga organisationer. Den italienska klassen hade endast 0,4 % högre engagemang än den svenska!

Framtidstron var som sagt betydligt ljusare i Sverige än i Italien. Ett faktum som med stor sannolikhet bara speglar det samhälle som man lever i. I Sverige har socionom sedan en tid tillbaka ständigt legat i toppskiktet eller i mitten av olika yrkesbarometrar som mäter vilka arbetsområden som är heta och som det kommer att behövas folk inom i framtiden. I Italien ser ju, som redan diskuterats, framtiden desto svårare ut. En annan intressant upptäckt var att just den tredje sektorns kooperativ eller communitys var det som de allra flesta italienska studenter såg sig själva arbeta inom i framtiden. Något som ytterligare spär på påståendet att samhället speglas i svaren angående framtiden. Som bekant så är ju den tredje sektorn som starkast i den regionen som Milano ingår i och således är det också där man ser sig själv i framtiden. Måhända att man fått ett helt annorlunda svar om man frågat en klass med socionomstudenter i södra Italien där samhället ser

betydligt annorlunda ut än i den rikare norra delen. Något som självklart hade varit intressant att ta reda på om tiden och pengarna räckt till.

7. SAMMANFATTNING

Syftet med denna uppsats var som bekant att undersöka de två olika klasserna för att försöka se om det fanns några olikheter samt likheter mellan dem. Utöver detta så vill jag även se om jag kunde finna några spår av Putnams teorier om den italienska samhällsaktiva medborgarandan i den här jämförelsen. Med hjälp av mina frågeställningar så ville jag försöka utröna vem det är som läser till socialarbetare i respektive land och varför man kan tänkas göra detta.

Att det fanns både skillnader och likheter har redan påvisats i avsnittet ovan. De stora skillnaderna mellan de två undersökta klasserna är först och främst åldern, den sociala bakgrunden samt känslan av hur pass förberedd man känner sig inför den kommande yrkesrollen. Även framtiden såg man väldigt annorlunda på inom de två undersökta klasserna. Att den italienska studenten känner sig betydligt mer förberedd inför den kommande yrkesrollen är väl den kanske allra viktigaste aspekten som kommit upp i den här uppsatsen. Denna menar även enligt undersökningens siffror att detta hänger samman med utbildningen och dess faktiska innehåll.⁹

Vad gäller Putnams teorier så kan vi mycket kortfattat konstatera att dessa inte är särskilt applicerbara i denna undersökning. Möjligen att en större undersökning skulle ha gett ett annorlunda resultat eller så är kommande socialarbetare helt enkelt inte rätt målgrupp att jämföra när man talar om samhällsengagemang. Detta då det på sätt och vis ligger inbakat i yrkesrollen att på ett eller annat ha någon form av samhällsengagemang. Undersökningen visade ju även att de allra flesta valt utbildningen i syfte att få arbeta med människor eller hjälpa människor i utsatthet. Den visar även att det frivilliga arbetet är i stort sett lika utbrett i de båda undersökta länderna. Så visst har Putnam rätt men det gäller i lika stor utsträckning den svenska studenten som den italienska.

⁹ En intressant poäng som bör tas i beaktande av dem som läser denna uppsats och samtidigt arbetar på Malmö Högskola! Måhända att den mångkulturella inriktningen inte levt upp till de förväntningar som eleverna hade på den.

En annan intressant skillnad som kom upp var att den svenska studenten som menade att innehållet i utbildningen spelade en större roll i valet av denna än den italienska studenten samtidigt var mindre nöjd men utbildningen som helhet.¹⁰ Den svenska studenten var som redan påpekats också mindre förberedd inför den kommande yrkesrollen. Trots detta så hade denna ändå mycket svulstigare framtidsplaner än den italienska. Flertalet svenska studenter såg sig själva inom ledande positioner och/eller med egna företag. Detta medan den italienska studenten mest talade om att jobba inom någon form av community med låg lön fast med stor tillfredställelse.

En annan stor skillnad var själva utbildningen och hur denna såg ut. Den italienska var som redan konstaterats mer öppen i sin undervisningsform samtidigt som den även innehållsmässigt skiljde sig åt en del från den svenska. I Italien jobbade man även mer med sig själv och personligt utvecklande vilket även kan speglas i en del av de andra svaren. Särskilt dem som har med självförtroendet att göra. Så visst spelar utbildningen som sådan en stor roll i skillnaden mellan de två olika grupperna med respondenter.

Likheterna mellan de två olika klasserna kunde man främst hitta i den skeva könsfördelningen. Ett faktum som med stor sannolikhet bara speglar den verkligheten man lever och verkar inom. Den andra stora likheten var det ideella frivilliga arbetet som studenterna gjorde vid sidan av sina studier. Differensen i siffrorna där var inte ens en halv procent och således fullt jämförbara. Även anledningen till varför man valt att läsa till socialarbetare var relativt likartade om man såg till helheten.

7.1 Slutdiskussion

Det är som bekant alltid lätt att vara efterklok och så här i slutet av en uppsats så kommer det hela tiden upp nya frågor man kanske borde ha ställt eller saker man hade kunnat göra annorlunda. En del småfel i enkäten borde ha rättats till innan den lämnades ut. Vissa frågor kanske borde ha ställts annorlunda medan andra borde ha tillkommit eller bortfallit. Om tiden och andra yttre omständigheter hade tillåtit det så hade självfallet resultatet varit mer intressant om flera klasser,

¹⁰ Något som kan höra samman med de ovan diskuterade förväntningarna på den mångkulturella inriktningen.

alternativt flera skolor hade undersökts. En del face - to - face intervjuer borde ha genomförts på ett språk där båda parter var jämlika et cetera et cetera. För att riktigt piska mig själv i slutskedet av skrivandet så kan jag väl själv vara förste man att påpeka att det kanske inte är något vidare resultat som presenteras i uppsatsen utan snarare lite skrap på ytan av det som *borde* undersökas av någon. Denna någon bör dock vara en person med mycket tid till sitt förfogande samtidigt som denna person bör besitta stora språkkunskaper och ha betydligt större ekonomiska resurser än det svenska studielånet.

Men med facit i hand så kan man ändå konstatera att det framkommit en del intressanta fakta. Det som förvånade mig allra mest under arbetets gång var framförallt att den svenska studenten inte känner sig så pass förberedd som dess italienska motsvarighet. Trots detta faktum så har man ändå storartade planer om den egna framtiden. Vad hände egentligen med den svenska lagomheten? Det tycks för mig högst besynnerligt att samtidigt som man inte känner sig förberedd för en uppgift samtidigt sia om hur man kommer vara med och arbeta med utvecklingsfrågor inom det sociala arbetet. Kanske att det svenska självförtroendet inte är så lågt i alla fall. Måhända behöver man inte gå på glödande kol för att öka den egna självkänslan.

Andra saker som förvånade mig var hur pass utbrett det frivilliga arbetet var inom den svenska klassen. Om sanning ska fram så trodde jag att det skulle ligga en hel del i Putnams teori om den italienska medborgarandan och att den italienska studenten skulle framstå som ett mindre altruistiskt helgon i jämförelse med den svenska medvetne karriäristen.¹¹ Det ligger förvisso en del sanning i teorin men som redan påpekats så kan man här i uppsatsen och dess resultat inte påvisa det som något särskilt typiskt italienskt.

Som redan påpekats så menar jag att det kan vara av vikt för dem som läser denna uppsats att ifrågasätta vissa delar av den svenska utbildningen. Skulle man inte kunna dra lärdom av hur man arbetar inom andra delar av Europa. I skrivande stund så är förvisso utbildningen i Sverige under viss omkonstruktion och med handen på hjärtat så kan jag inte påstå att jag vet hur den för närvarande ser ut. Men som jag vid ett flertal tillfällen påpekat för medstudenter och lärare på

¹¹ Något som förvisso är diskuterbart om man ser till framtidstron hos respektive klass.

Malmö Högskola så tycks det mig ytterst besynnerligt att man så gärna vill skicka ut sina studenter till andra delar av Europa i olika Erasmus-program där man många gånger arbetar på just det sätt som man gör i den i uppsatsens undersökta italienska klassen för att sedan inte dra lärdom av det själva. Mina absoluta slutord i den här uppsatsen får därmed bli en uppmaning till Malmö Högskola. Våga vara annorlunda! Våga nischa er! Låt inte drivkraften att erhålla universitetsstatus stöpa er i likformighetens fålla!

8. REFERENSER

8.1 Litteratur

Alcock, P & Craig, G (2001) *International social policy*. New York, NY:
Palgrave MacMillan

Cricenti, P (2000) *Mellan privilegier och fattigdom*. Stockholm: Akademitryck
AB

Holme, I M & Solvang, B K (1997) *Forskningsmetodik om kvalitativa och
kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur

Lappalainen, T (1999) *Italien*. Rimbo: Fischer & Co

Putnam, R D (1996) *Den fungerande demokratin*. Stockholm: SNS Förlag

Rosengren, K E & Arvidson, P (2002) *Sociologisk metodik*. Malmö: Liber AB

Svensson, P G & Starrin, B (1996) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund:
Studentlitteratur

Trost, J (1994) *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur

8.2 Artiklar

Barbetta, Paolo Gian. (2004). *Italy's third sector on consolidation course*. Milan:
Catholic University of Milan.

Vanek, Wilda M. (2001). *Italian Social Cooperatives*. Stillwater: Geonewsletter

8.3 Internetkällor

<http://www.swedenabroad.com>, 2007-02-12

8.4 Övriga källor

Intervjuer och informella samtal med ett flertal studenter vid Università degli Studi di Milano